

Τα 6 παγκόσμια μέτωπα της Δύσης

του Γιώργου Ατσαλάκη

Γιώργος Σ. Ατσαλάκης
Οικονομολόγος,
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πολυτεχνείου Κρήτης
Εργαστήριο Επιστημονικών
Δεδομένων

Η διεθνής τάξη που διαμορφώθηκε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου εισέρχεται σε μια περίοδο βαθιάς αναθεώρησης. Για περισσότερο από τρεις δεκαετίες οι Ηνωμένες Πολιτείες λειτούργησαν ως η κυρίαρχη παγκόσμια δύναμη, διαθέτοντας στρατιωτική, οικονομική, τεχνολογική και χρηματοπιστωτική υπεροχή. Σήμερα όμως η Δύση βρίσκεται αντιμέτωπη με μια διαφορετική πραγματικότητα. Δεν αντιμετωπίζει έναν μοναδικό αντίπαλο, όπως κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, αλλά μια σειρά ταυτόχρονων προκλήσεων που εκτείνονται από την Ευρώπη μέχρι τον Ινδο-Ειρηνικό και από τη Μέση Ανατολή έως την Αφρική.

Το κρίσιμο χαρακτηριστικό αυτής της νέας εποχής είναι ότι οι αντίπαλοι της Δύσης δεν χρειάζεται να επιτύχουν μια ολοκληρωτική νίκη. Αρκεί να δημιουργήσουν αρκετές ταυτόχρονες εστίες έντασης ώστε να εξαντλήσουν τους οικονομικούς, στρατιωτικούς και βιομηχανικούς πόρους των Ηνωμένων Πολιτειών και των συμμάχων τους. Η στρατηγική αυτή θυμίζει περισσότερο πόλεμο φθοράς παρά κλασική γεωπολιτική αναμέτρηση.

Σήμερα διακρίνονται έξι μεγάλα μέτωπα στα οποία δοκιμάζεται η συνοχή και η αντοχή της Δύσης: η Ουκρανία, η Ταϊβάν, η Νότια Σινική Θάλασσα, η Μέση Ανατολή, η Βόρεια Κορέα και η Αφρική.

1. Ουκρανία: Η φθορά της βιομηχανικής ισχύος:

Το ουκρανικό μέτωπο αποτελεί το πιο άμεσο πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ της Δύσης και της Ρωσίας. Παρά τη σημαντική στρατιωτική και οικονομική βοήθεια που έχει προσφέρει το ΝΑΤΟ, η σύγκρουση ανέδειξε ένα κρίσιμο πρόβλημα: η κατανάλωση πυρομαχικών και στρατιωτικού υλικού είναι πολύ μεγαλύτερη από την

ικανότητα παραγωγής τους.

Η σύγκρουση εξελίχθηκε σε έναν πόλεμο βιομηχανικής αντοχής. Η παραγωγή πυραύλων, βλημάτων πυροβολικού, drones και αντιαεροπορικών συστημάτων αποδείχθηκε ανεπαρκής σε σχέση με τις ανάγκες ενός παρατεταμένου πολέμου. Η Δύση συνειδητοποίησε ότι η μεταψυχροπολεμική αποβιομηχάνιση και η μείωση των αμυντικών αποθεμάτων δημιούργησαν στρατηγικά κενά.

Παράλληλα, η Ρωσία προσαρμόστηκε σε οικονομία πολέμου, αυξάνοντας σημαντικά την παραγωγή στρατιωτικού εξοπλισμού. Το αποτέλεσμα είναι μια κατάσταση όπου η σύγκρουση τείνει να παγώσει χωρίς καθαρό νικητή, διατηρώντας όμως ανοιχτό ένα μέτωπο που απορροφά τεράστιους πόρους.

2. Ταϊβάν: Η καρδιά της τεχνολογικής ισχύος: Η Ταϊβάν αποτελεί ίσως το πιο κρίσιμο στρατηγικό σημείο του πλανήτη. Το ενδιαφέρον δεν αφορά μόνο την εδαφική διαμάχη μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν αλλά κυρίως την τεχνολογική διάσταση της κρίσης.

Η Ταϊβάν παράγει περισσότερο από το 60% των παγκόσμιων ημιαγωγών και πάνω από το 90% των πιο προηγμένων μικροσίπ. Τα τσιπ αυτά αποτελούν τη βάση των σύγχρονων οπλικών συστημάτων, των τηλεπικοινωνιών, της τεχνητής νοημοσύνης και της ψηφιακής οικονομίας.

Η Κίνα φαίνεται να αποφεύγει ένα κλασικό σενάριο εισβολής. Αντί γι' αυτό εφαρμόζει στρατηγικές «γκρίζας ζώνης», όπως πίεση μέσω της ακτοφυλακής, παρεμβάσεις στις θαλάσσιες επικοινωνίες, διακοπές υποθαλάσσιων καλωδίων, διοικητικούς ελέγχους στη ναυσιπλοΐα, συνεχή στρατιωτική παρουσία γύρω από το νησί.

Ο στόχος δεν είναι απαραίτητα η άμεση κατάληψη της Ταϊβάν αλλά η σταδιακή δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας που θα υπονομεύει την αυτονομία της χωρίς να προκαλεί άμεση στρατιωτική αντίδραση από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

3. Νότια Σινική Θάλασσα: Ο έλεγχος των θαλάσσιων δρόμων: Σχεδόν το ένα τρίτο του παγκόσμιου εμπορίου διέρχεται από τη Νότια Σινική Θάλασσα. Η περιοχή αυτή έχει μετατραπεί σε πεδίο σταδιακής αλλά συστηματικής επέκτασης της κινεζικής επιρροής. Η Κίνα έχει δημιουργήσει τεχνητά νησιά, στρατιωτικές εγκαταστάσεις και μόνιμες ναυτικές υποδομές, επιδιώκοντας να μεταβάλει τους κανόνες της περιοχής χωρίς άμεση στρατιωτική σύγκρουση. Η στρατηγική του Πεκίνου βασίζεται στη σταδιακή μετατόπιση της «κανονικότητας». Κάθε μικρό βήμα αλλάζει τη συμπεριφορά των γειτονικών κρατών και ενισχύει τον κινεζικό έλεγχο χωρίς να απαιτείται πολεμική αναμέτρηση.

Οι στρατιωτικές προσομοιώσεις αμερικανικών κέντρων στρατηγικής ανάλυσης δείχνουν ότι σε περίπτωση μεγάλης σύγκρουσης οι ΗΠΑ ενδέχεται να εξαντλήσουν τα αποθέματα πυραύλων μεγάλου βεληνεκούς μέσα στις πρώτες εβδομάδες. Αυτό αποκαλύπτει ένα κρίσιμο πρόβλημα παραγωγικής ικανότητας και στρατιωτικής ετοιμότητας.

4. Μέση Ανατολή: Η επιστροφή της ενεργειακής γεωπολιτικής: Η Μέση Ανατολή παραμένει ένα από τα πιο ασταθή μέτωπα για τη Δύση. Η σύγκρουση με το Ιράν απέδειξε ότι η περιοχή εξακολουθεί να επηρεάζει καθοριστικά την παγκόσμια οικονομία. Το κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ προκάλεσε το μεγαλύτερο ενεργειακό σοκ από το 1973, αποδεικνύοντας ότι η παγκόσμια οικονομία παραμένει ευάλωτη στις εξελίξεις του Περσικού Κόλπου. Παράλληλα, το Ιράν χρησιμοποιεί ένα εκτεταμένο δίκτυο πληρεξουσίων δυνάμεων: Χούθι, φιλοϊρανικές πολιτοφυλακές, Χαμάς Χεζμπολάχ και άλλες περιφερειακές οργανώσεις.

Η ιδιαίτερη πρόκληση για τη Δύση είναι ότι αυτά τα δίκτυα μπορούν να προκαλούν διαρκή φθορά χωρίς να απαιτείται άμεση εμπλοκή της Τεχεράνης. Η πιθανότητα πυρηνικοποίησης της περιοχής δημιουργεί ακόμη μεγαλύτερες ανησυχίες. Εάν το Ιράν αποκτήσει πυρηνική δυνατότητα, η Σαουδική Αραβία, η Τουρκία και πιθανώς η Αίγυπτος ενδέχεται να ακολουθήσουν, μετατρέποντας τη Μέση Ανατολή σε μια πολυπυρηνική περιοχή.

5. Βόρεια Κορέα: Η αναβάθμιση μιας παλιάς απειλής: Η Βόρεια Κορέα δεν αποτελεί πλέον τον απομονωμένο και τεχνολογικά καθυστερημένο αντίπαλο των προηγούμενων δεκαετιών. Η συμμετοχή βορειοκορεατικών δυνάμεων στον πόλεμο της Ουκρανίας προσέφερε στην Βόρεια Κορέα πραγματική εμπειρία μάχης σε σύγχρονες συνθήκες πολέμου. Ταυτόχρονα, η συνεργασία με τη Ρωσία φαίνεται να επιτάχυνε την ανάπτυξη πυραυλικών και πυρηνικών δυνατοτήτων. Η χώρα αναπτύσσει διηπειρωτικούς πυραύλους, επενδύει σε πυρηνοκίνητα υποβρύχια, βελτιώνει τις δυνατότητες εκτόξευσης στερεών καυσίμων, χρηματοδοτεί μέρος των προγραμμάτων της μέσω κυβερνοεπιθέσεων και κλοπών κρυπτονομισμάτων.

Η Βόρεια Κορέα λειτουργεί ως στρατηγικός πολλαπλασιαστής πίεσης. Σε περίπτωση κρίσης στην Ταϊβάν, μπορεί να ανοίξει ένα δεύτερο μέτωπο στην Κορεατική Χερσόνησο, αναγκάζοντας τις Ηνωμένες Πολιτείες να διασπάσουν περαιτέρω τους πόρους τους.

6. Αφρική: Το μέτωπο των πρώτων υλών: Το πιο υποτιμημένο αλλά ίσως πιο κρίσιμο μέτωπο είναι η Αφρική. Η παραγωγή σύγχρονων οπλικών συστημάτων εξαρτάται από κοβάλτιο, λίθιο, χαλκό, νικέλιο, σπάνιες

γαίες. Η Κίνα έχει αποκτήσει κυρίαρχη θέση όχι μόνο στην εξόρυξη αλλά κυρίως στην επεξεργασία αυτών των υλικών. Ελέγχει τα περισσότερα κρίσιμα στάδια των παγκόσμιων αλυσίδων αξίας. Παράλληλα, η ρωσική παρουσία μέσω του Africa Corps επεκτείνεται σε πολλές περιοχές της ηπείρου. Η Αφρική εξελίσσεται σε πεδίο ανταγωνισμού για τις πρώτες ύλες, τις υποδομές και την πολιτική επιρροή. Η σημασία της είναι τεράστια: χωρίς πρόσβαση στις απαραίτητες πρώτες ύλες, η Δύση δεν μπορεί να διατηρήσει την τεχνολογική και στρατιωτική της υπεροχή.

Το κοινό νήμα που συνδέει τα έξι μέτωπα: Το κοινό χαρακτηριστικό αυτών των έξι μετώπων είναι ότι κανένα δεν απαιτεί άμεση νίκη κατά της Δύσης. Η στρατηγική των αντιπάλων βασίζεται στη φθορά. Κάθε μέτωπο απορροφά πόρους, πολιτική προσοχή και βιομηχανική παραγωγή. Το πραγματικό ερώτημα δεν είναι αν οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να αντιμετωπίσουν μία κρίση. Η ιστορία δείχνει ότι μπορούν. Το ερώτημα είναι αν μπορούν να διαχειριστούν έξι κρίσεις ταυτόχρονα.

Εάν η Ουκρανία, η Ταϊβάν, η Μέση Ανατολή, η Βόρεια Κορέα, η Νότια Σινική Θάλασσα και η Αφρική κλιμακωθούν ταυτόχρονα, η δοκιμασία δεν θα αφορά

μόνο τη στρατιωτική ισχύ αλλά και την αντοχή της βιομηχανικής βάσης, των εφοδιαστικών αλυσίδων και των πολιτικών συμμαχιών της Δύσης.

Συμπέρασμα: Ο κόσμος εισέρχεται σε μια νέα περίοδο πολυπολικού ανταγωνισμού. Τα έξι μέτωπα που αντιμετωπίζει σήμερα η Δύση δεν είναι ανεξάρτητες κρίσεις αλλά στοιχεία ενός ευρύτερου στρατηγικού περιβάλλοντος. Η πραγματική πρόκληση για τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν είναι να κερδίσουν έναν πόλεμο. Είναι να διατηρήσουν την ικανότητα να λειτουργούν αποτελεσματικά σε πολλαπλά μέτωπα ταυτόχρονα, χωρίς να εξαντλήσουν τους οικονομικούς, τεχνολογικούς και στρατιωτικούς τους πόρους.

Η ισορροπία ισχύος του 21ου αιώνα δεν θα καθοριστεί μόνο από στρατούς και όπλα. Θα καθοριστεί από την ανθεκτικότητα των κοινωνιών, τη δύναμη των βιομηχανικών συστημάτων, τον έλεγχο των κρίσιμων πρώτων υλών και την ικανότητα διαχείρισης πολλαπλών κρίσεων ταυτόχρονα. Αυτό είναι το πραγματικό διακύβευμα των έξι παγκόσμιων μετώπων της Δύσης. Και αυτό είναι το γεωπολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα διαμορφωθεί η νέα διεθνής τάξη των επόμενων δεκαετιών.

